

**Valeriia Kornivska, Doctor of Economics,
Senior Research Fellow of the Department of Economic Theory
State Organization “Institute for Economics and Forecasting
of the National Academy of Sciences of Ukraine”
Kyiv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-242-5-8>

DIGITAL FINANCE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW AND POST-WAR RECOVERY IN UKRAINE

ЦИФРОВІ ФІНАНСИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах воєнного стану забезпечення економічної діяльності активізує реалізацію цифрової стратегії розвитку, яка стає наріжною та невідворотною й у контексті повоєнного відновлення. Протягом інтенсивних воєнних дій вирішальне значення показали цифрові фінансові продукти. Воєнна криза загострила проблему фінансового доступу; її ефективне розв’язання прямо впливало на безперервність циркуляції ліквідності та підтримання економічних зв’язків. Зважаючи на те, що цифрові трансформації у фінансовій сфері України найбільш активно розвиваються для реалізації платіжних клієнтських потреб, в умовах воєнного стану транзакційні послуги надавалися максимально оперативно, і суми безготівкових операцій зростали попри війну [1].

Приймаючи до уваги особливий характер повоєнного відновлення України із залученням фінансових ресурсів світових донорів, важливою є подальша технологічна гармонізація українського та європейського фінансового ринку. НБУ веде роботу в області впровадження миттєвих платежів, перевагами яких є мінімізація ризиків, захист, нижчі тарифи для користувачів, зручність та прозорість переказів [2]. Миттєві платежі сприятимуть активізації клієнтського залучення у систему цифрових фінансових операцій та впливатимуть на загальну фінансову інклюзію.

Зважаючи на достатній рівень фінансової інклюзії в Україні та активний розвиток діджиталізації, в умовах повоєнного відновлення цифровий фінансовий сектор може стати центром формування екосистем, у яких відбуватиметься реконструктивний процес. У світі цифрових фінансів вже не перший рік розвиваються цифрові

інвестиційні платформи, що представляють собою цифрове рішення, яке поєднує автоматизовані функції управління фінансами для заощаджень та інвестицій в акції, паї, інвестиційні фонди. Цифрові інвестиційні платформи знижують вартість надання фінансових послуг завдяки автоматизації, штучному інтелекту та технологіям машинного навчання.

Впровадженню цифрових технологій у інвестиційний процес сприятиме реалізована сьогодні концепція open banking – відкритого банкінгу [3]. Open banking підвищуватиме цінову та нецінову конкуренцію на ринку через збільшення присутності на банківському ринку нових надавачів послуг, що зумовлюватиме ще більш спрямоване використання клієнтоорієнтованих підходів в обслуговуванні, щільніше фінансове залучення. Кінцевим результатом впровадження open banking стане формування єдиної екосистеми надання фінансових послуг у національному фінансовому просторі і його приєднання до наднаціональних платформ.

Високі показники цифровізації в українському фінансово-інституційному середовищі створили умови для досягнення цифровими фінансовими установами достатнього рівня суб'єктності. Українські банки сьогодні знаходяться у світовому тренді щодо оцифрування основних складових діяльності: для максимально ефективного надання послуг використовуються цифрові платформи, розвиваються чат-боти, активізується впровадження технологій індивідуалізації процесів задоволення потреб населення і малого та середнього бізнесу. Активно розвивається сегмент необанків, що надають послуги на основі ліцензії традиційних банків-фундаторів без створення фізичного офісу та відділень.

Зважаючи на світовий досвід реалізації соціально значимих інвестиційних проектів у необанках, зростаючу споживацьку довіру до українського необанкінгу, його значну клієнтську базу, цифрові банки можуть стати джерелом інвестиційного процесу повоєнного відновлення.

Відповідність глобальним тенденціям цифрового розвитку, очевидна стабільність сфери надання платіжних послуг, активізація руху у бік відкритого банкінгу, – все це доводить спрямування українського фінансового сектору на шляху входження у глобальний споживчо-фінансовий простір. Подальший розвиток цифрових фінансових продуктів буде пов'язаний із впровадженням технологій персоналізації послуг за допомогою штучного інтелекту, розвитком голосових і біометричних сервісів, персоналізацією кредитних

продуктів, заміною традиційних банківських продуктів контекстно-релевантними, платформізацією послуг. Ці маркетингові заходи ще більше сприятимуть зростанню фінансової інклюзії та інтеграції цифрових фінансових установ у економічне та соціальне буття споживачів фінансових послуг.

Водночас слід приймати до уваги, що зростаюча фінансова інклюзія ринкових суб'єктів пов'язана із зростаючими ризиками цифрового розвитку, зокрема ризиками кібербезпеки [4]. Зі збільшенням темпів цифровізації проблема буде загострюватися, єдиним шляхом її вирішення є приведення у відповідність темпів цифровізації та цифрової грамотності при істотному посиленні систем кіберзахисту установ.

На тлі активізації банків у руслі боротьби з кіберзлочинністю відбуваються процеси інституційного нівелювання, які створюють об'єктивні умови для зростання шахрайства на фінансових ринках. Так, активно впроваджувана сьогодні концепція відкритого банкінгу, поряд з її явними перевагами у контексті розвитку національного фінансового ринку та його інтеграції у світовий фінансовий простір, водночас створює неявні загрози доступності даних.

Амбівалентність відкритого банкінгу полягає у тому, що, з одного боку, він надаватиме додаткову можливість отримати більше даних про клієнта, що можуть використовуватися для запобігання та виявлення шахрайства і відшкодування збитків, завданих шахрайськими атаками. З іншого боку, відкритий банкінг робить потенційно доступними дані споживачів фінансових послуг для багатьох зацікавлених суб'єктів (а не тільки надавачів цих послуг) і таким чином посилює проблему шахрайства на ринку. Удавана зручність створення єдиної інформаційної бази для екосистеми задоволення споживчо-фінансових потреб насправді обертається формуванням замкненої інформаційної платформи, де один раз емітована суб'єктна інформація може бути використана багатьма учасниками без згоди її власника на користь зацікавлених осіб і не завжди у межах правового поля. На фінансових ринках ніколи не можна виключати опортунізму у використанні інформації.

Висновки. Природня актуалізація цифрових фінансових послуг в умовах воєнного стану надалі буде підсилюватися під час повоєнного відновлення для прискорення реконструктивної економічної діяльності та інвестиційного процесу. Цей шлях значно спростить подальшу інтеграцію цифрової фінансової установи у економічне та повсякденне буття споживачів фінансових послуг, роблячи їх

частиною глобального споживчо-фінансового простору на основі реалізованої сьогодні концепції open banking, відкриваючи простір їх економічної, соціальної, культурної активності для реалізації стратегій поглибленого фінансового залучення надавачів фінансових послуг. Це підсилює існуючі сьогодні ризики кібербезпеки, водночас в умовах безальтернативності цифрового шляху ці проблеми стають невід’ємною складовою економічної діяльності.

Література:

1. Обсяги безготівкових розрахунків в Україні зростають попри війну. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-bezgotivkovih-rozrahunkiv-v-ukrayini-zrostayut-popri-viynu>.

2. Система миттєвих платежів. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/ips>.

3. Тигипко А. Open banking – что это и кто выиграет от его введения в Украине. URL:<https://biz.nv.ua/experts/open-banking-cto-eto-kogda-poyavitsya-v-ukraine-i-kto-vyigraet-novosti-ukrainy-50143253.html>.

4. Кібератаки та крадіжка даних клієнтів: чим ризикують банки через шахраїв. URL:<https://finclub.net/ua/priama-mova/kiberataky-ta-kradizhka-danykh-kliientiv-chym-ryzykuiut-banky-cherez-shakhraiv.html>.